

Дехтярьова О.О.¹, Самохіна А. С.²

¹ КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», Харківської обласної ради,
доцент, кандидат біологічних наук

² КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», Харківської обласної ради,
студентка факультету дошкільної і спеціальної освіти та історії
пер. Руставели, 7, м. Харків, Харківська обл., 61000

elena.dekhtiarova@gmail.com

секція: громадське здоров'я

МЕТОДИ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ У ЗАКЛАДАХ ДИТЯЧОЇ ОСВІТИ

Процес адаптації дитини до умов закладу дитячої освіти (ЗДО) залишається актуальною проблемою дошкільного виховання. Дошкільне дитинство - перший період психічного розвитку дитини і тому найвідповідальніший.

Основний стресовий фактор у більшості малюків - відрив від сім'ї, спілкування з іншими дітьми, сором'язливість, некоректні дії педагогів. Дитина знаходиться в стані психоемоційної напруги, фізичного стресу, які можуть призвести до неврологічних реакцій: знижується імунітет, стійкість до інфекцій, психологічна стійкість, дитина швидко втомлюється, погано їсть, спить.

Адаптація - це пристосування організму до нових обставин, а для дитини дитячий садок, це новий, ще невідомий простір, з новим оточенням і новими вимогами. Тому і виникають порушення пристосування організму та психіки дитини до змін навколишнього середовища – дезадаптація, що виявляється в неадекватних психічних, фізіологічних реакціях.

Дезадаптація – явище доволі поширене. У дитячому садку є дезадаптовані діти, яким важко пристосовуватися до життя в колективі. Багато таких діток вважаються «складними» в сенсі виховання: часто ображаються, плачуть, не прагнуть до взаємовідносин, концентрують увагу не більше 15 хвилин. Можна залишити дитину сам на сам із дезадаптацією, схилившись до того, що це її нормальний стан, а можна звернутися до методів корекції і допомогти дитині пристосуватися до соціального середовища.

Вперше порушення адаптації проявляються на соціальному (педагогічному) рівні, тому що воно більш залежне від середовища. В разі ігнорування цих порушень, відбувається його поширення на більш глибокі рівні: психологічний і фізіологічний.

Метою наших досліджень було вивчення методів профілактики дезадаптації дітей у закладах дитячої освіти.

Через те, що дезадаптація має феноменальний характер, вивчення її причин і механізмів здійснюється з точки зору різних підходів: медичного (Ю. О. Александровський, В. Є. Каган, С. Б. Семічева), онтогенетичного (Л. С. Виготський О. М. Лук, В. В. Рубцов, Т. Г. Рахматуллін), соціально-психологічного (С. А. Белічева, Н. С. Лейтес, А. М. Матюшкін, Р. Р. Шаяхметова), педагогічного (Т. Н. Гущина, С. М. Івах, А. В. Кулемзіна, О. А. Логінова, А. І. Савенков, В. І. Слободчиков). У психолого-педагогічній літературі вивчені і охарактеризовані чинники, що ускладнюють адаптацію дошкільнят і призводять до дезадаптації особистості (Н.І. Добрейцер, Р.В. Тонкова-Ямпільська, Н.Д. Ватутіна та ін.). У науковій літературі представлені різні групи факторів: зовнішні і внутрішні, біологічні та соціальні, які залежать і не залежать від педагогів.

Значна увага проблемі пристосування дітей до умов суспільного виховання приділяється в дослідженнях країн Західної та Східної Європи (К. Гріш, М. Зейдель, А. Атанасова-Внукова, В. Манова-Томова, Е. Хабінакова).

Спостерігаючи за поведінкою і психічними станами дитини, нескладно виявити низку ознак, які можна вважати передвісниками соціальної дезадаптації, а саме: розлади сну або засинання; часті соматичні хвороби; швидка втомлюваність; гіпоактивність або гіперактивність; динамічні зміни настрою; немотивований негативний стан, напади ейфорії. Ці та багато інших ознак допомагають психологам визначити певний рівень дезадаптації дитини та причини її порушень.

Виходячи з цього нами були визначені методи профілактики дезадаптації дітей у ЗДО:

1. Сприяти ранній соціалізації дітей та полегшити дітям адаптацію до умов дошкільного закладу. Від того, наскільки дитина підготовлена в сім'ї до переходу в дитячий заклад, залежить і адаптаційний період, і його подальший розвиток. Щоб період адаптації дітей проходив легше, необхідна професійна допомога родині. На допомогу родині повинен прийти заклад дитячої освіти. Дитячий садочок повинен стати «відкритим» з усіх питань розвитку та виховання.

2. Необхідно створити умови для підвищення педагогічної компетентності батьків. Чітка, професійна, злагоджена і продумана робота педагогів, психологів і медиків, комфортний мікроклімат у ЗДО, взаємодія з батьками - запорука оптимального перебігу адаптації дітей раннього віку до дитячого садка. Якщо батьки і співробітники ЗДО об'єднують свої зусилля і забезпечать малюкові захист, емоційний комфорт, цікаве і змістовне життя в дитячому садку і вдома, то можна з упевненістю сказати, що зміна в житті дитини - їй на благо.

3. Аналіз практики надання допомоги сім'ям в адаптації дітей раннього віку до відвідування дитячого садочку показує, що більшість типових проблем, пов'язаних з цим періодом, можуть бути вирішені шляхом встановлення з батьками діалогу і партнерства.

4. Необхідно знизити емоційну напруженість і тривожність батьків з приводу перебування дитини в групі, крім цього в ході бесід важливо, щоб вихователь встановив контакт з батьками, допоміг зняти тривогу за малюка, інформував про протікання адаптаційного періоду, орієнтував на активну взаємодію.

5. Батьки і педагоги повинні виробити єдиний стиль виховання і спілкування з дитиною у ЗДО і сім'ї.

Для оптимізації процесу адаптації вихователь може використовувати наступне: спрямовані бесіди з батьками, анкетування, спостереження за дитиною, розвиваючі ігри, ознайомлення батьків з умовами і вихованням в дитячому садочку, екскурсії по дитячому садку, бесіди з керівником, медичним і педагогічним персоналом.

Для повної адаптації дитини у ЗДО необхідні психолого-педагогічні умови, які будуть відповідати віковим та індивідуальним особливостям дітей.

- врахування психічних та фізичних особливостей дитини, з урахуванням емоційного настрою і стану його здоров'я;

- створення сприятливого середовища для комфортного перебування дитини в дитячому садку;

- проведення спеціальних адаптаційних занять.

Ігри та вправи, що складають основу занять, сприяють зняттю психоемоційного напруження, зниженню імпульсивності, тривоги і агресії, вдосконаленню комунікативних, ігрових і рухових навичок, розвитку пізнавальних процесів, оптимізації дитячо-батьківських відносин.

Зробивши висновки можна сказати, що тільки співробітники закладу дитячої освіти і батьки, об'єднавши свої зусилля, можуть забезпечити малюкові психоемоційний комфорт і успішну адаптацію до дитячого закладу.